

Раткіна В. Р.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Протягом останніх років в Україні розширюються масштаби тіньової економіки та посилюється її вплив на соціально-економічне життя суспільства. Обсяги тіньової економіки в Україні за різними джерелами фіксуються на рівні 20-50% ВВП. А тому тема проблеми тінізації економіки є актуальною на сьогодні в Україні.

Багато зарубіжних вчених-економістів приділяли увагу питанням щодо основоположних причин тінізації економіки, а саме: Ф. Шнайдер, Б. Контіні, К. Карлсон, А. Френз, Т. Ейдт, А. Ділнот, Ернандо де Сото. Наприклад, Ернандо де Сото вважає, що головною причиною розквіту тіньової економіки є бюрократизм. Проведені його дослідження показали, що для реєстрації швацької майстерні в Перу необхідно витратити 289 днів, а витрати, дорівнюють 32 мінімальним місячним зарплатам; для здобуття ліцензії на торгівлю у вуличному кіоску потрібно всього 43 дні і 15 зарплат. Тому більшість дрібного бізнесу за таких умов працює «у тіні» [1].

За оцінками Ф. Шнайдера обсяги тіньового сектора економіки в Україні оцінюються приблизно в 45%, це дуже високий показник. А отже, така висока оцінка показує те, що український бюджет недоотримує мільярди гривень, що значно стримує рівень життя населення, так і економіки в цілому [2].

Тіньова економіка в Україні – сукупність видів економічної діяльності, заборонених законодавством України або тих, які з різних причин не враховані в офіційній статистиці [3].

Аналізуючи аспекти розвитку тінізації економіки в Україні, можна окреслити основні її сфери, визначити причини та масштабні наслідки.

До основних економічних сфер тінізації в Україні ми можемо віднести діяльність суб'єктів господарювання, отримані ними прибутки й ринок праці. Приблизно 27% працюючих громадян залучені до тіньових, не прозорих заробітних плат. Причинами цього є:

1. Високе оподаткування доходів. Саме через це громадяни влаштовуються на роботу неофіційно та приховують свої доходи.

2. Жорстка фіскальна політика у сфері оподаткування підприємств. Для того, щоб зменшити податкове навантаження компанії намагаються встановлювати мінімальний розмір заробітної плати працівникам та застосовувати різні схеми своїх витрат і доходів.

Через ці дії держава недоотримує податки і збори й відбувається зниження рівня наповненості бюджету.

Зазначимо основні причини виникнення тінізації економіки (табл. 1).

Таблиця 1 **Причини виникнення тінізації економіки в Україні**

Причини виникнення		
Економічні	Соціальні	Державні
Занадто високий рівень податків	Нерівномірний розподіл ВВП	Недосконалість аспектів експортно-імпоротної діяльності, що спричиняє тінізацію фінансових потоків, маніпулювання цінами експорту й імпорту
Криза фінансової системи	Низький рівень життя населення	Умови, що дають змогу використовувати державне майно та майно організаційних структур заради одержання неофіційного приватного доходу державними чиновниками та управліннями
Високі ставки та складний механізм розрахунку податків	Високий рівень безробіття	Корумпованість різноманітних владних структур, контрольованих служб
	Низький рівень довіри населення та бізнесу до державних структур.	

Джерело: сформовано автором на основі матеріалів [4]

На нашу думку, процес детінізації повинен бути на першому місці серед ключових проблем, що необхідно вирішити в Україні, тому що зростання рівня тінізації негативно впливає на життєдіяльність країни та економіку в цілому. А тому необхідно посилити боротьбу з корупцією, створити умови для легалізації зайнятості, удосконалити контроль за зовнішньо-економічною діяльністю та протидіяти легалізації тіньових доходів.

Список використаних джерел:

1. Варналій З. Шляхи детінізації економіки України та її особливості. *Банківська справа*. 2007. № 2. С. 56-66.
2. Ернандо де Сото. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ернандо_де_Сото (дата звернення: 10.09.2020 р.)
3. Тіньова економіка в Україні. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 10.09.2020 р.)
4. Мацюк В. Я., Білан С. В., Рябченко О. П. Причини виникнення тінізації економіки. *Адміністративно-правове забезпечення протидії тінізації економіки*. 2019. С. 85-87.

Науковий керівник: **Лункіна Т. І.**, д-р екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна